

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Collegium Universi Juris Canonici

Engel, Ludwig
Salisburgi, 1693

18. De Furtis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61596](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61596)

gravitas rei ablata, famis necessitas, atas, ac imprudentia delinquentis consideretur, ac pro diversitate circumstantiarum major vel minor poena infligatur.

I. De Jure Canon. per Bull. Cen. art. 18. excommunicationem reservatam ipso facto incurrunt, qui territoria, bona, aut jura immediate ad Ecclesiam Romanam vel Pontificem spectantia invadunt. II. Ex Trid. sess. 22. de Refor. c. 11. eisdem excommunicationem reservatam incurrunt, nec absolvuntur, nisi post integram restitutionem, qui jura, fructus, quascunque obventiones Ecclesiasticorum beneficiorum secularium vel regularium, vel priorum locorum, quovis quovis colore vel modo sibi usurpent, vel impediunt, per se vel per alios, ne in Ministrorum Ecclesiae vel pauperum, quibus debentur, vitam deveniant. Quod si patroni Ecclesiae id fecerint, etiam jus patronatus amittunt, & Clerici talia agentes insuper beneficiis privantur, ac ad alia obtinenda inhabiles redduntur. III. Generaliter omnes, qui Ecclesias sacrilegè invadunt, violant, vel deprædantur, censurâ excommunicationis cœrcendi sunt: & quidem si hæc invasio vel deprædatio fiat cum invasione, effractione vel violentia, ex veriori sententia in favor ipso facto non tantum excommunicatur, sed insuper absolutionem à summo Pontifice petere, vel alium privilegium à casibus reservatis absolvendi habentem, adire debet. Text. Gloss. Panor. & DD. communiter in c. con-questi. 22. de Sent. excommuni. Si autem etiam aliquis res sacras violentis abstulerit, magis inter DD. receptum est, talem non esse ipso facto, sed per sententiam excommunicandum. Barb. in eodem c. 22. n. 2. cum cit. ibid. arg. c. ult. de Furt. ubi videtur supponi, furem rei sacræ non indigere ipso jure aliqua absolutione à censura, nisi per Episcopum fuerit excommunicatus.

ENGEL IN DECRET. LIB. V.

Demum sciendum est inter violentias Ecclesiarum & sacrilegium gravissimum censeri, quod circa SS. Eucharistiam committitur, eam furripiendo, vel alias indignè tractando, pro quo delicto poena ignis constituta est à Carolo V. cit. n. 172. Et quamvis aliàs hæretico primâ vice parcat, si monitus poeniteat, & hæresin abjurare velit, cum Ecclesia non claudat gremium redeunti: si tamen abusus est Sacramento SS. Eucharistiae, ad abjuratorem non admittendum, sed primâ statim vice ultimo supplicio afficiendum constitutum refert Farinac. de hæresi q. 103. n. 39. à Paulo IV. summo Pontifice, & Clericos propter hoc immane scelus degradandos, & curiæ seculari tradendos esse, habetur in Lib. 2. Epist. Pij V. epist. 1. Imò non tantum sacram Eucharistiam, sed etiam Crucifixum, vel sacras imagines irreverenter & contumeliosè tractantes poenâ mortis afficiendos, docet Menoch. de Arbitrariis. casu 3. n. 3. per text. in l. si quis in hoc genus. 10. Cod. de Episcop. & Cler. ubi generaliter pro injuria Ecclesiis illata capitalis poena statuitur.

TITULUS XVIII. De Furtis.

SUMMARIUM.

1. Quid sit furtum, & quomodo à rapina & aliis insensibus differat?
2. Non tantum ipsum rei, sed etiam usus, aut possessionis furtum datur.
3. Furtum alias illicitum, licitum redditur ob causam extremam necessitatis.
4. An qui in extrema necessitate furtum fecit, postea cum potuerit, restituere teneatur? probabiliter affirmatur.
5. Pro furto olim dabatur tantum actio Civilis; pro manifesto quadruplum; pro non manifesto in duplum.
6. Sed ex Constitutionibus Carol. est in poena criminali & mortis infertur.

kkk kkk

7. Poena

7. *Pena mortis hodie pro furto constituta est ob frequentiam delicti.*
 8. *Qua pena furti de Jure Canonico?*
 9. *Clericus pro furto deponitur Verbaliter, non realiter, nisi sit incorrigibilis.*
 10. *Clericus ob furtum Verbaliter deponitur, potest ab Episcopo restitui, & ad ordines habilitari.*

Post rapinas, sacrilegia & graviores rei alienae invasiones ad furta simplicia in *h. tit.* descendit Compilator.

1. Describitur autem *furtum* in *l. 1. §. 3. ff. de Furtis*. quod sit *contractatio rei fraudulosa lucri faciendi gratia, vel ipsius rei, vel etiam usus ejus aut possessionis*. Dicitur I. *contractatio fraudulosa*: ut fiat distinctio à rapina & alia violenta publica invasione: furtum enim à furvo seu nigro dictum est, quod clam & in obscuro fiat, vel à fraude, ut inquit J. C. in *d. l. 1. in principio*. Dicitur II. *lucri faciendi causa*: nam qui rem alterius etiam fraudulenter & malitiosè destruit, non proprii lucri causa, sed in alterius odium, non erit fur censendus, nec infamis, vel alius poenis furti puniendus, sed actione ex *L. Aquilia* ad compensationem damni convenietur, ut dicitur inferius in *Tit. de injuriis & damno dato. §. 2.*
2. Dicitur III. *vel ipsius rei, vel usus aut possessionis*: etenim qui alteri rei suae usum per contractum commodati, vel locati, vel similem concessit, si deinde eandem rem ante praefinitum tempus clam ab eodem auferat, non dicitur quidem furtum *rei* (utpotè quae prius ad ipsum peruenibat) sed *usus* commississe. Item si tertius rem commodatam auferat, is respectu commodantis furtum *rei*; respectu verò commodatarii furtum *usus* commisit.
3. Poterit furtum Jure Div. & natura illicitum esse tum ex præceptis Decalogi, tum ex *c. l. 1. §. 3.* dicitur. Unus tamen casus exceptus est, in quo rem alteri subtrahere non

est prohibitum, videl. casus extremae necessitatis, si forte fame vel alio incommodiore eundem esset. Ratio est, quod in tali necessitate redeatur ad primam naturam, & licet ant communes: nam ab initio omnes res rerum in sustentationem hominis communiter & indivisim pro omnibus creatae sunt. Licet verò ex postfacto divisio rerum inter homines intervenerit, hac tamen divisio non derogat rationi naturali, quae dicitur rebus temporalibus subveniendum esse minimum necessitati e: tremæ, ad quorum sum ordinatae sunt. Unde S. Ambrosius in *c. sicut ij. 8. dist. 47. e furtivum non est, inquit, quem tu detines, nudum pro indumentum est, quod tu reclusis occupas*. Quare ulterius consequitur, talem occupationem non censi domino iniuriam, quod is jure naturæ consentire videtur, non possit rationabiliter esse in viros, quae per res suas in extrema necessitate contentio subveniatur.

Nec obstat *cap. si quis propter necessitatem. 3. h. 1.* ubi dicitur, furantem in necessitate jejunare vel restituere debere: non communiter accipitur de furante in necessitate quidem, sed non extrema, ubi alia mens alimentandi supersunt, secundum *Canon in kelecti. c. peccatum. de R. J. in d. p. 1. n. 3.* vel certe, si quis nimis magnam quantitatem, plus quam opus habuisset, subtraheret, juxta *Constitutum. Caroli V. a. 166.*

Utrum autem ad restitutionem tenetur qui in extrema necessitate furtum secutus, pinguiorem fortunam deveniat, non merito dubitatur. Negative enim respondet *in rei h. furtum. q. 1. ex eo quod in necessitate sunt communes, & contentio propria occupantis, rem autem tranquillam nemo restituere tenetur. Affertiva tamen verior videtur, quam tenetur. dicitur loco. n. 4. nam in necessitate*

dem omnia sunt communia, sed tantum juxta recte rationis moderamen, quae recta ratio in eo consistit, ut alterius necessitas iubeatur, & domino, si fieri potest nullum damnum inferatur: quod eveniet, si res aliena non simpliciter tanquam propria, sed sub ratione mutui accipiatur, & suo tempore habitis facultatibus restitatur.

Ceterum pro furto simplici sine armis, violentia, vel sacrilegio patratu olim plerumque *Civibus* tantum *actio* dabatur, scilicet contra furem *manifestum* (id est, deprehensum vel inelamatum, antequam rem ad tantum locum deportaret) in *quadruplum*: contra furem autem *non manifestum* in *duplum*. §. 3. & 5. *Instit. de Obligat. quae ex delicto*. prohibuit enim Imperator Justinianus in *nov. 134. c. 13.* ne pro furto aliquis mortem vel mutilationem membri sustinere debeat.

Verum Carolus Imperat. quavis etiam hanc poenam Civilem permiserit in furtis minoribus infra 5. florenos (quo nomine Doctores florenos aureos sive solidos & ducatos Ungaricos intelligi volunt cum Berlichio p. 4. *cons. luf. 43. n. 29.*) *non manifestis*, & *manifestis* circa personas honestioris conditionis, cum quibus spes aliqua emendationis esse potest, sicut *a. 157.* habetur; in aliis tamen furtis, praesertim circa personas viliores capitale supplicium constituit, ita quidem, ut si furtum fuerit periculosum, seu male qualificatum, & fur armis se accinxerit, alias aedes conseriderit, vel effregerit, vel certe furtum in notabili quantitate tertio iteratum sit, viri laqueo suspendantur, foeminae vero juxta loci ejusque consuetudinem alio mortis genere afficiantur, habitam tamen consideratione aetatis & imprudentiae delinquentis.

Si vero furtum profus simplex sine armis vel effractione, aut ascensione extiterit, & poena tantum vel altera ad summum vice ite-

ratum, mitior quam mortis poena, scilicet fustigationis vel relegationis infligitur: sitamen primum etiam furtum contigerit circa valde magnam quantitatem cum magno alterius damno, tunc poena exasperari, & juxta arbitrium judicis, ac prudentum virorum etiam nonnunquam ad poenam mortis procedi poterit, prout haec omnia deductis traduntur in ipso textu *Constitutionis Carolinae d. a. 157. & seqq.* Videri etiam poterit Berlichius *cit. loc.* & Matthaeus Stephani, qui in *Constitutiones Carolinas speciales annotationes* conscripsit.

Sed *dices*: quo jure Carolus V. poenam mortis pro furto constituit, cum tamen nec in Veteri Testamento *Exod. 22.* neque Jure Justiniano hoc delictum morte dignum judicatum fuerit? *Res.* pro furto hodierno Jure constitutam esse poenam mortis, non tam ob gravitatem delicti, quam ob ejus frequentiam; si enim delictum aliquod nimis frequens in Republica esse incipiat, tunc ob bonum commune & tranquillitatem publicam conservandam, ac ad terrorem alii faciendum poenas exasperandas esse, tum ipsa ratio laudet, tum etiam satis constat ex *L. i. ff. de Abigeis*, ubi dicit J. C. abigeos, qui oves ex paleis abigunt, & furantur, gladio puniri non ubique, sed ubi frequentius est id genus maleficij, alioquin in opus temporarium damnari. Nec obstant leges Veteris Testamenti: quia illae judiciales pro Judaeis specialiter latae sunt, nec adeo ligant in Novo Testamento, quin propter novas causas abrogari vel immutari possint.

De Jure Canonico non habetur pro furto circa Laicos specialis poena constituta, erit proinde arbitraria. Clerici vero propter furtum in notabili quantitate & maxime saepius iteratum, vel male qualificatum in primis sunt irregulares, ut ad ordines promoveri non possint propter infamiam,

Kkk kkk 2

quam

quam ex tali delicto contrahunt. S ayr. *de Censur. lib. 7. c. 10. n. 8.* deinde pœna furti notabilis aut iterati in Clerico est depositio. *c. Presbyter. 12. dist. 81. c. cum non ab homine. 10. de Judiciis. Barb. de Officio Episcopi. p. 4. allegat. 110. num. 10.*

- 9 Est tamen hæc depositio *verbalis* tantum, quando scilicet Clerico executio suorum ordinum, & promotio ad superiores ad perpetuum interdicitur, salvis interim adhuc privilegiis Clericalibus, non verò realis degradatio, quæ fit per detractionem habitus Clericalis, & traditionem Curia secularis: propter furtum enim utcumque male qualificatum Clericus nunquam solet tradi Curia seculari, cum id in Jure Canonico expressum non habetur, nisi Clericus contemptis omnibus censuris Ecclesiasticis prorsus incorrigibilis remaneat. *d. c. cum non ab homine.* Licet verò leges Carolinae sine distinctione personarum pro furtis tertio iteratis, vel male qualificatis pœnam mortis statuerint; notum tamen est, quòd leges Civiles & Imperatoria, præsertim verò pœnales non obligent Clericos, *c. Ecclesia. 10.*
- 10 *Ibi Doctores de Constit.* Illud etiam adnotari potest, quòd Episcopus Clericum ob furta depositum iterum restituere, & ad ordinem habitare possit per textum in *c. et si Clerici. 4. §. de adulter. iis. de Judiciis. Barbos. d. loc. n. 32. cum aliis ibi allegatis.* Sicut non ita pridem in hac Diœcesi practicum est, sub ista tamen moderatione, ut depositus prius omnibus, quibus per furtum damnum intulit, satisfacere, & deinde ad evitandum scandalum (quia post restitutionem saltem aliqua læsæ æstimationis nota remanet) alibi quàm in loco delicti admitti ordines suscipere, & susceptis ministrare jussus fuerit.

TITULUS XIX. De Usuris.

Multorum ingenia, plurimum veterum scientias terquet hæc materia de Usuris; & si ulla alia, certe hæc difficilis & practica est, dum passim homines diversas negotiationes cum pecunia intrant, ex eaque lucrum querunt, cum tamen frequenter talia lucra illicita & usurarius putentur, ac non tantum in foro interpocaminosa, sed etiam in externo verisus digna censentur, ut proinde operæ precium sit rem totam ex fundamentis intrinsece. Sit igitur

§. I.

Quid sit Usura, & quo Jure prohibita?

SUMMARIÆ.

1. Usura quid?
2. Usura proprie tantum in mutuo contractu fit eo aliquid temporale pretio estimabile recipere.
3. Usura quidem requirit pactum, sed id aliquando est implicitum.
4. Usura quædam licita, seu compensatio dicitur sancto, aut laico emergenti.
5. Usura Jure Divino naturalis, & humana prohibita.
6. Quæ ratione DEVS concesserit ludam furtum gentibus exercere.
7. Explicantur alii textus Scripturæ.
8. Cur Usura etiam Jure naturali prohibita?
9. Sub nomine mutui potest aliquando licite contractus fieri.
10. Usura non possunt aliqua lege permittere.
11. Peccant graviter contra Justitiam, qui ludam alius exercitium usurarium concedunt.
12. An peccet debitor solvendo usuram?

Usura apud Latinos usum, vel potius magis accommodè ad sensum. *fructum* & utilitatem ex usu et proventum significat, veluti Cicero in *Verborum cur pyr alis ait, lucris usuram dicitur*